

st. kpt. mgr inż. **Jacek ZBOINA**

Kierownik Jednostki Certyfikującej CNBOP

ISTOTNE ZMIANY W SYSTEMIE OCENY ZGODNOŚCI WYROBÓW.

Streszczenie

Artykuł jest czwartym z cyklu 4 artykułów poświęconych zmianom w systemie dopuszczeń wyrobów wprowadzanych do użytkowania i wykorzystywanych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej w Polsce. W powyższych artykułach przedstawione zostały nowe podstawy prawne, zasady wydawania dopuszczeń dla wyrobów i problemy ich dotyczące.

Summary

This article is the fourth of the four articles concerning changes in the approval system of products used for fire protection units in Poland. New law regulations, principles for issuing approvals for products and different concerning their problems are presented in this articles.

Znaczenie systemu dopuszczeń wyrobów służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego lub ochronie zdrowia i życia oraz mienia dla Państwowej Straży Pożarnej i ochrony przeciwpożarowej w Polsce.

Wstęp

Poniższy artykuł jest ostatnim z cyklu czterech artykułów poświęconych problematyce nowego systemu dopuszczeń wyrobów służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego lub ochronie zdrowia i życia oraz mienia, a także zasad wydawania dopuszczenia tych wyrobów do użytkowania. W poniżej wymienionych, opublikowanych we wcześniejszych numerach kwartalnika CNBOP „Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza”, artykułach:

- 1. „Zmiany podstaw prawnych do prowadzenia oceny / dopuszczania wyrobów służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego lub ochronie zdrowia i życia oraz mienia, a także zmiany zasad wydawania dopuszczenia tych wyrobów do użytkowania.”**

2. **„Praktyczne aspekty wdrożenia systemu dopuszczeń wyrobów służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego lub ochronie zdrowia i życia oraz mienia.”**
3. **„Wybrane zagadnienia i problemy dotyczące systemu dopuszczeń wyrobów służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego lub ochronie zdrowia i życia oraz mienia, a także zasad wydawania dopuszczenia tych wyrobów do użytkowania.”**

kompleksowo przedstawiono zagadnienia dotyczące systemu dopuszczeń wyrobów. W niniejszym, czwartym artykule pt. **„Znaczenie systemu dopuszczeń wyrobów służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego lub ochronie zdrowia i życia oraz mienia dla Państwowej Straży Pożarnej i ochrony przeciwpożarowej w Polsce.”** przedstawione zostało, praktyczne znaczenie systemu dopuszczeń wyrobów dla Państwowej Straży Pożarnej, a także dla ochrony przeciwpożarowej w Polsce.

Tematyka dotycząca oceny zgodności, certyfikacji czy dopuszczania wyrobów jest tematyką bardzo ważną, ale bez wątpienia trudną, między innymi dlatego niezbyt popularną a czasem wręcz bagatelizowaną. Tematyka ta wymaga, celem właściwej interpretacji i użyteczności, dogłębnej analizy, w tym analizy właściwych przepisów, dokumentów normatywnych i wymaga znacznej praktyki w ich właściwej interpretacji. Jednym z głównych celów cyklu artykułów CNBOP, poświęconych tematyce zmian w systemie dopuszczeń wyrobów, było przedstawienie w możliwie syntetyczny i zrozumiały sposób nowego systemu dopuszczeń wyrobów.

Znaczenie systemu dopuszczeń wyrobów służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego lub ochronie zdrowia i życia oraz mienia dla Państwowej Straży Pożarnej

Na wstępie warto przypomnieć, iż przepisy – rozporządzenia MSWiA [1] i [2] wprowadzające system dopuszczeń wyrobów, dotyczą wyrobów wprowadzanych do użytkowania w jednostkach ochrony przeciwpożarowej oraz wykorzystywanych przez te jednostki do prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych. Dla Państwowej Straży Pożarnej przedmiotowy system dopuszczeń wyrobów jest szczególnie ważny w odniesieniu do sprzętu i wyposażenia straży pożarnej, z punktu widzenia działań operacyjnych PSP, a także wybranych wyrobów stanowiących elementy technicznych systemów zabezpieczeń przeciwpożarowych instalowanych w obiektach budowlanych, istotnych z punktu widzenia

prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych i zadań prewencyjnych realizowanych przez PSP. Warto również przypomnieć na wstępie, iż przedmiotowy system dopuszczeń wyrobów odnosi się do wyrobów użytkowanych i/lub wykorzystywanych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej w Polsce do prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych i nie stanowi ograniczenia, w zakresie ogólnie rozumianego, obrotu wyrobów na rynku. Istotą systemu dopuszczeń jest fakt, iż dla wskazanych wyrobów, niezależnie od wymagań zasadniczych (wynikających z postanowień dyrektyw „nowego podejścia” UE), określono wymagania dodatkowe, od których spełnienia uzależniono możliwość ich stosowania w ochronie przeciwpożarowej w Polsce. System dopuszczeń wyrobów jest niezwykle ważny dla PSP. Wieloletnie doświadczenia PSP, świadczą o konieczności bezwzględnej troski i dbałości o zapewnienie najwyższego, możliwego – właściwego poziomu ochrony „biernej” ratowników i ratowanych podczas prowadzenia działań, a także właściwego poziomu bezpieczeństwa pożarowego budynków. Mówiąc o spełnieniu przez wyrób wymagań należy pamiętać, iż istota systemu dopuszczeń wyrobów oparta jest na zasadzie postawienia dodatkowych wymagań (istotnych dla PSP) niezależnie od innych regulacji prawnych, które nakładają obowiązek spełnienia przez wyrób wymagań zasadniczych (tzw. i w istocie - podstawowych). Warto w tym miejscu podkreślić fakt, iż w dyskusji o bezpieczeństwie ratowników, ratowanych a także bezpieczeństwie przeciwpożarowym obiektów budowlanych, spełnienie przez wyroby stawianych im wymagań jest pierwszym i „fundamentalnym” elementem istotnym dla ochrony przeciwpożarowej. Wydaje się całkowicie bezzasadne prowadzenie rozważań o właściwym poziomie ochrony przeciwpożarowej bez rozumienia, promowania i stosowania logiki systemu dopuszczeń wyrobów istotnych dla tego obszaru bezpieczeństwa. Faktyczne spełnienie przez wyroby istotnych wymagań z punktu widzenia ochrony przeciwpożarowej jest koniecznym warunkiem do budowania właściwego poziomu bezpieczeństwa przeciwpożarowego. Jak pokazuje to praktyka organizacji ochrony przeciwpożarowej w innych krajach europejskich, a także na świecie, system dopuszczeń wyrobów i jego stosowanie jest jednym z najważniejszych elementów w budowaniu właściwego poziomu ochrony zdrowia, życia i mienia. Warto ponadto dodać, iż w wielu krajach element dopuszczeń wyrobów jest tylko jednym z wielu elementów istotnych w polityce państwa w zakresie bezpieczeństwa pożarowego. Nie ulega dyskusji również fakt, iż system dopuszczeń wyrobów jest elementem niezbędnym, koniecznym do „projektowania” i wdrażania innych elementów w polityce kraju w zakresie ochrony przeciwpożarowej, takich jak między innymi nadzór: rynku, utrzymanie właściwego stanu zabezpieczeń, certyfikacja usług, prowadzenie działań prewencyjnych, analiza ryzyka pożarowego, modernizacja

i transformacja służb ratowniczych, transfer wiedzy z zakresu bezpieczeństwa przeciwpożarowego. Aby bardzo wyraźnie przedstawić rolę systemu dopuszczeń wyrobów dla PSP wystarczy odpowiedzieć sobie na pytanie – **jak funkcjonowałby ten obszar bezpieczeństwa państwa (ochrona przeciwpożarowa) bez regulacji w postaci systemu dopuszczeń wyrobów?** Odpowiedź na przedmiotowe pytanie jest najłatwiejsza poprzez wskazanie przykładów organizacji ochrony przeciwpożarowej w krajach nie posiadających systemu dopuszczeń wyrobów. Nie są to dobre przykłady zarówno od strony organizacyjnej, technicznej jak również taktycznej, czy też z punktu widzenia możliwości prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych a także oceny ich skuteczności. Mając na uwadze powyższe, należy pamiętać, iż system dopuszczeń wyrobów jest przede wszystkim istotny z punktu widzenia obszaru dla jakiego jest dedykowany. Pamiętać należy również o logice każdego systemu dopuszczeń czy oceny zgodności:

- system oceny zgodności / system dopuszczeń to - „**informacja**” o wyrobie,
- system oceny zgodności / system dopuszczeń to przede wszystkim - „**potwierdzenie**” **spełnienia wymagań przez wyrób,**
- system oceny zgodności / system dopuszczeń to także „**narzędzie**” **dla użytkownika, zamawiającego, producenta, dostawcy, nadzoru rynku, etc.**

Jeżeli bardzo uprościmy logikę systemu oceny zgodności / systemu dopuszczeń wyrobów, w dyskusji o znaczeniu i roli systemu, można przyjąć trzy zasadnicze słowa definiujące ten system – informacja, potwierdzenie i narzędzie. Próbując w ten sposób zdefiniować system dopuszczeń warto dążyć do takiej transformacji systemu dopuszczeń, która zapewni, iż:

informacja – będzie wystarczająca, będzie użyteczna i trafiać będzie do właściwego adresata,

potwierdzenie – będzie zrozumiałe, użyteczne i nie będzie stanowić nieuzasadnionej bariery dla użytkownika, producenta, dostawcy,

narzędzie – będzie proste, użyteczne, skuteczne i perspektywiczne.

Przedstawiając powyższe warto podkreślić, iż brak systemu dopuszczeń to bez wątpienia brak powyższych elementów (informacji o wyrobie, potwierdzenia jego zgodności z właściwym dokumentem odniesienia, brak narzędzia użytecznego przy zakupie, użytkowaniu, kontroli wyrobu etc.). W tym miejscu warto posłużyć się praktycznym przykładem. Aktualnie w trakcie badań wyrobów (próbek wyselekcjonowanych z seryjnej produkcji), przy pełnej transparentności i jawności wszystkich wymagań (określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia MSWiA [1]) stwierdza się statystycznie, niejednokrotnie od kilku do kilkunastu niezgodności, na etapie badań kwalifikacyjnych wyrobu. Podkreślić tu warto, iż

często wyroby te są konstruowane pod konkretne zamówienia PSP w oparciu o wymagania jw. załącznika 2, a mimo to stwierdzane są niezgodności wyrobu z wymaganiami na etapie badań. Powyższe jest niejako konkluzją w odpowiedzi na pytanie dotyczące jaki wpływ na spełnienie przez wyroby wymagań ma system dopuszczeń czy ich certyfikacji. Całkowicie odrębnym zagadnieniem pozostaje kwestia nadzoru rynku, wyrobów wprowadzanych do obrotu.

Znaczenie systemu dopuszczeń wyrobów służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego lub ochronie zdrowia i życia oraz mienia dla ochrony przeciwpożarowej w Polsce.

Znaczenie systemu dopuszczeń dla ochrony przeciwpożarowej najkrócej można zdefiniować, podobnie jak dla PSP, mając na uwadze znacznie szerszy zakres zastosowania tych wyrobów. Gdyby zatem postawić następujące pytanie – **W jakim stopniu zależy bezpieczeństwo pożarowe w obiekcie budowlanym od zastosowanych wyrobów?** Nie będzie niczym odkrywczym jeżeli stwierdzimy, iż zastosowane wyroby są ważne, albo bardzo ważne dla bezpieczeństwa pożarowego obiektów budowlanych. Nie przypadkiem w zapisach dyrektywy budowlanej 89/106/EEC, implementowanej do prawodawstwa RP przepisami krajowymi, na drugim miejscu, po „nośności konstrukcji”, w zakresie najważniejszych wymagań zasadniczych wymienia się bezpieczeństwo pożarowe. Pamiętać należy jednak, iż przedmiotowe przepisy definiują tylko i wyłącznie wymagania zasadnicze (podstawowe z punktu widzenia ochrony przeciwpożarowej). Zatem szczegółowa organizacja i sprecyzowanie wymagań w zakresie bezpieczeństwa pożarowego obiektów spoczywa na dodatkowych regulacjach krajowych. Jak pokazuje praktyka najlepsze podstawy (wymagania zasadnicze) nie zapewnią pożądanego efektu – właściwej ochrony przy braku szczegółowego, dodatkowego sprecyzowania wymagań z dużą dbałością o istotne, z punktu widzenia lokalnego, szczegóły. Tym samym warto podkreślić w tym miejscu, iż projektowanie bezpieczeństwa rozpoczyna się na etapie projektowania wymagań dla wyrobu. Źle zaprojektowany wyrób lub wyrób nie spełniający zakładanych wymagań z definicji uniemożliwia realizację powierzonej funkcji. Dlatego, poprzez analogie do technologii budowy, zasadne jest stosowanie przenośni dotyczącej fundamentalnego znaczenia wymagań zasadniczych i szczegółowych spełnianych przez wyrób z punktu widzenia ochrony przeciwpożarowej obiektu.

Podsumowanie

Bez wątpienia nowe zasady prowadzenia oceny/dopuszczania wyrobów stosowanych w ochronie przeciwpożarowej są w tym obszarze istotną i ważną zmianą. Proces dopuszczeń wyrobów istotnie różni się od wcześniejszego systemu oceny zgodności na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 kwietnia 1998 r. w sprawie wyrobów służących do ochrony przeciwpożarowej, które mogą być wprowadzane do obrotu i stosowane wyłącznie na podstawie certyfikatu zgodności. (Dz. U. Nr 55, poz. 362). [4] Podkreślić należy, iż proces dopuszczeń obejmuje zmieniony wykaz wyrobów, zmianie uległy również wymagania techniczno-użytkowe dla wyrobów, jak również tryb wydawania świadectw dopuszczenia. Dodatkowe szczegółowe informacje dotyczące trybu, zasad, sposobu postępowania w procesie dopuszczenia wyrobu dostępne są na stronie www.cnbop.pl. W podsumowaniu całego cyklu artykułów poświęconych systemowi dopuszczeń należy stwierdzić, iż system został wdrożony. Jednostka badawczo-rozwojowa PSP (CNBOP) rozpatruje wnioski o wydanie świadectw dopuszczenia zgodnie z trybem i na zasadach wskazanych w rozporządzeniach [1] i [2] i wydaje świadectwa dopuszczenia. (wykaz świadectw dostępny na stronie www.cnbop.pl) Nowy system dopuszczeń wyrobów jest istotną zmianą w sposobie wprowadzanych do użytkowania i wykorzystywanych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej wyrobów. Nowe przepisy [1] i [2] stawiają wymagania dodatkowe, techniczno-użytkowe dla wyrobów, niezależnie od wymagań podstawowych określonych poprzez normy zharmonizowane. Postawienie dodatkowych wymagań dla wyrobów wiąże się bezpośrednio z wyższym poziomem ochrony strażaka-ratownika, a także bezpieczeństwa użytkowanego i wykorzystywanego sprzętu i urządzeń. Znaczna liczba wyrobów w celu uzyskania świadectwa dopuszczenia wymaga dodatkowych badań i/lub sprawdzeń. Niejednokrotnie konieczne są modyfikacje lub zmiany konstrukcyjne wyrobów. Warto również zwrócić uwagę, iż w wykazie wyrobów podlegających aktualnie procesowi dopuszczenia na podstawie rozporządzenia [1], znajduje się w odniesieniu do wykazu wyrobów rozporządzenia zastępowanego [4], znacznie mniej wyrobów, będących wyrobami budowlanymi. Aktualny wykaz wyrobów zgodnie z rozporządzeniem [1] został ograniczony tylko do wyrobów użytkowanych i/lub wykorzystywanych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej. Zwrócić jednak należy uwagę, iż w ramach delegacji ustawowej, w powyższym wykazie znalazły się również nowe wyroby, nie ujęte dotychczas w rozporządzeniu [4] tj. elementy systemów ostrzegania i ewakuacji w tym centrale kontroli dostępu. Podkreślić należy również, iż przedmiotowe przepisy a w szczególności wymagania

techniczno-użytkowe dla wyrobów, będą podlegać cyklicznym przeglądom i modyfikacji, nowelizacji i/lub zmianie. Zmiany te winny być spójne i nadażyć za zmianami wymagań zasadniczych, ale przede wszystkim za potrzebami wynikającymi ze zmiany w taktyce i sposobie prowadzenia działań operacyjnych jednostek ochrony przeciwpożarowej, jak również zmiany wymagań i potrzeb w ochronie przeciwpożarowej budynków. W cyklu czterech artykułów publikowanych w kolejnych numerach kwartalnika CNBOP przekrojowo przedstawiono nowy system dopuszczeń wyrobów. Kończąc powyższy cykl poświęcony najważniejszym zagadnieniom dotyczącym zmian w systemie dopuszczeń wyrobów służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego lub ochronie zdrowia i życia oraz mienia należy podkreślić, iż CNBOP w kolejnych kwartalnikach będzie publikować wyjaśnienia i komentarze dotyczące interpretacji poszczególnych wymagań dla wyrobów, a także na bieżąco będziemy zamieszczać informacje o planowanych zmianach i kierunkach nowelizacji przepisów dotyczących dopuszczeń wyrobów. Do zapoznania się ze szczegółowymi wyjaśnieniami, interpretacjami i komentarzami specjalistów CNBOP zapraszamy na łamach kolejnych numerów kwartalnika CNBOP „Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza”.

Literatura

1. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie wykazu wyrobów służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego lub ochronie zdrowia i życia oraz mienia, a także zasad wydawania dopuszczenia tych wyrobów do użytkowania (Dz. U. Nr 143 poz. 1002)
2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych czynności wykonywanych podczas procesu dopuszczenia, zmiany i kontroli dopuszczenia wyrobów, opłat pobieranych przez jednostkę uprawnioną oraz sposobu ustalania wysokości opłat za te czynności (Dz. U. Nr 143 poz. 1001)
3. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej. Dz. U. Nr 147 poz.1229 z późniejszymi zmianami
4. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 kwietnia 1998 r. w sprawie wyrobów służących do ochrony przeciwpożarowej, które mogą być wprowadzane do obrotu i stosowane wyłącznie na podstawie certyfikatu zgodności. (Dz. U. Nr 55, poz. 362)

5. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz. U. Nr 92, poz. 881)
6. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U.2006 Nr 156, poz. 1118 z późniejszymi zmianami)
7. Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności. (Dz. U Nr 166, poz. 1360)
8. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie i uchyleniu niektórych ustaw w związku z uzyskaniem przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 96, poz. 959)
9. Informator CNBOP o świadectwach dopuszczenia, edycja pierwsza, 22 sierpnia 2007